

Dėl Lietuvos mokslo tarybos ir Lietuvos mokslo ateities

Prieš 2003 m. paskiriant naujos sudėties Lietuvos mokslo tarybą (LMT) ir jos pirmininką prof. Eugenijų Butkų ir keletą metų po to **buvo susidare labai geros perspektyvos Lietuvos mokslo ir studijų raidai**. Jau buvo įvykę daugybė esminių ir gan įvairių reformų ir tų reformų reformų:

1. Po keleto metų svarstymų **2000 m. priimtas Aukštojo mokslo įstatymas**. Jį tobulinant 2001 m., 2002 m. ir 2003 m. per 4 kartus pakeista 70 jo straipsnių (įstatymas turėjo 68 straipsnius, 2005 m. ir 2006 m. pakeisti dar 33 jo straipsniai), paruošti ir Seimo patvirtinti nauji visų 14 valstybinių universitetų statutai. Nuo 2003 m. pradėjo veikti 5-ta (neskaičiuojant mažesnių modifikavimų) Nepriklausomoje Lietuvoje studijų finansavimo sistema.
2. 2001 m. priimti ir tobulinti (2003 m. nauja jų redakcija) Universiteto mokslo instituto nuostatai. 2002 m. ir 2003 m. parengti ir Vyriausybės patvirtinti 17 universiteto mokslo institutų statutai, suformuoti institutų valdymo organai.
3. **2002 m. priimtas naujas Mokslo ir studijų įstatymas**.
4. 2002 m. patvirtintas Valstybės mokslo instituto pavyzdinis statutas, o 2002 m. ir 2003 m. parengti ir Vyriausybės patvirtinti 17 valstybės mokslo institutų statutai, suformuoti institutų valdymo organai. (Ar nestebina planai pagal naują Mokslo ir studijų įstatymo (MSĮ) projektą skubiai griauti tik ką sukurtą sistemą, naikinti 17 universiteto mokslo institutų, išvarant kvalifikuotus mokslininkus ir jaunimą? Į gatvę ar į užsienį? Kad po to galima būtų vykdyti protų susigražinimo projektus).
5. 2001 m. patvirtinti (2002 m. nauja jų redakcija), 2003 m. patobulinti Doktorantūros nuostatai.
6. 2002 m. iškilmingai pasirašytas *Nacionalinis susitarimas siekiant ekonominės ir socialinės pažangos*, sudaręs puikias prielaidas adekvataus mokslo ir studijų finansavimo užtikrinimui.
7. **2003 m. patvirtinti Lietuvos mokslo tarybos nuostatai įgalino suformuoti labai stiprią LMT iš įvairiapusiškai pasiūlytų, atrinktų ir deleguotų 32 narių su 100 ekspertų.**

Jeigu prie to pridėsime:

2000 m. priimtą Lisabonos strategiją,

2002 m. Barselonoje patvirtintus konkrečius pažangos tikslus ir įsipareigojimus,

nuo 2000 m. vis išibėgėjantį šalies ekonomikos augimą, pastaraisiais metais rekordinį bendrojo vidaus produkto (BVP) ir Nacionalinio biudžeto didėjimą,

Lietuvos įstojimą į ES ir NATO,

atėjusias dideles ES paramos lėšas,

ES ir visame pasaulyje išivyravusias labai palankias nuostatas mokslo ir studijų plėtrai (priešingai paskutiniame XX a. dešimtmetyje pasibaigus šaltajam karui vyraujančiam abejingumui MTEP⁴ui),

Mokslininkų organizacijų parengtą ir 2004 m. pasirašytą *Lietuvos politinių partijų ir akademinės bendruomenės institucijų Memorandumą*, kuriame be kitko buvo sutarta ir, kad: "valstybės biudžeto išlaidos universitetinėms studijoms kasmet būtų didinamos po 0,1% BVP ir 2007 metais pasiektų 1% BVP", o "valstybės biudžeto išlaidos mokslui ir eksperimentinei plėtrai kasmet augtų 0,1% BVP ir 2010 metais pasiektų 1% BVP" (rezultatas dabar: 0,8-0,85% BVP mokslui ir universitetinėms studijoms kartu sudėjus).

Taigi Lietuvoje nuo 2003 m. turėjome unikalią galimybę esmingai pagerinti ir sustiprinti mokslą ir studijas.

Deja, ši galimybė, didele dalimi ir dėl LMT vadovybės neorganizuotumo, chaotiškų, padrikų, epizodinių, tarpusavyje prieštaringų iniciatyvų (dažnai – jų imitavimo) neišbaigtų studijų ir koncepcijų, nesirūpinant jų išvadų ir siūlymų tolimesne eiga ir įgyvendinimu, atstovavimo vienai, jau dešimtmetį „reformuojančiai“ Lietuvos mokslą ir studijas gruputei. (Jos sudėtis truputį keičiasi (tik Albertas Žalys atėjo visiems laikams nepaisant jam išreikštų nepasitikėjimų, MSD reformų), bet tikslai ir veikimo kryptis – mokslininkų, institutų, universitetų, rektorių, direktorių ir kt. puolimas, niekinimas, pozicija diametraliai priešinga Europos tyrėjo chartijai – išlieka. Ar tai ŠMM vertybinė pozicija, ar vykdyti tokią politiką verčia šešėlinės jėgos? Kas jai diriguoja? Kodėl, kai po Europos tyrė chartijos pasirodymo tapo aišku, kad šie veikėjai dirbo ir tebedirba priešinga jos nuostatom linkme, nebuvo bent jau atsakyti jų paslaugų? O gal kas nors turėtų ir atsakyti už tokius darbus?). **Ši dėkinga situacija ne tik kad nebuvo išnaudota**, bet priešingai – *po 4 prof. E. Butkaus vadovavimo LMT metų, beveik visuotinai imta kalbėti apie prieškrizinę mokslo ir studijų būklę ir dar vienos reformų reformos (kelintos nuo 1990 m.?) būtinybę. Kai tuo tarpu reikėjo ir reikia mokslu ir studijomis rūpintis, juos puoselėti, o ne „reformuoti“ dar kartą.*

Jeigu pirmaisiais naujosios LMT darbo metais dar buvo galima pateisinti prof. E. Butkaus užduotą darbo stilių ir veiklą: įvairių studijų rengimas, afrikietiško universitetinio mokslo specialisto kvietimas mums papasakoti kas yra universitetas, kitos diskusijos ir pan., tai nuo 2006 m. LMT veikla tapo formali, posėdžiai vis retėjo, nebuvo kviečiami LMT nuostatų 30 str. numatyti periodiškai ir LMT reglamento 44 str. įpareigoti ne retesni kaip kartą per pusmetį Tarybos narių ir LMT komisijų ekspertų su daugybe kitų atsakingų asmenų bendri posėdžiai. Cinizmo viršūnė – **LMT nedalyvavimas ne tik naujo MSĮ projekto rengime, bet ir svarstyme...** LMT ataskaitų ir į juos įdedamų radikalių siūlymų neaptarimas LMT posėdžiuose, jų prastūminėjimas LMT vardu ir pan.

LMT darbo grupių parengtos studijos mokslo, studijų, finansavimo klausimais dažnai buvo tik pristatomos LMT posėdžiuose ir, be detalesnio svarstymo ir tvirtinimo LMT, buvo tik skelbiamos LMT svetainėje. Nebuvo studijose suformuluotų išvadų, siūlymų įgyvendinimo ir naudojimo pastangų. 2004-2005 metais parengtos studijos *Studijų procesų aukštosiose mokyklose tobulinimas ir parama studentams* (Darbo grupės vadovas habil.dr. V. Nekrošius) su konkrečiais siūlymais galutinis svarstymas ir priėmimas buvo tiesiog (organizuotai?) sužlugdytas. Gal būt todėl, kad jį ruošė ne E. Butkus, V. Daujočio, G. Valinčiaus, A. Zalio ir kt. (žr. V. Daujotis, Delfi.lt, 2008.11.14, delfi.lt/news/ringas/lit/article.php?id=15006487) gruputė. Jeigu būtų buvę LMT priimti ir įgyvendinti šios studijos siūlymai, gal nebūtų reikėję ruošti ir dabartinio totalitarinio, antižmogiško su liberalizmo kruopelėmis MSĮ projekto. (Iliustratyvus „reformatorių“ parengto MSĮ projekto pavyzdys: **iš 9 ar 12** universiteto tarybos narių **tik vieną** „statuto nustatyta tvarka deleguoja“ „dėstytojai ir mokslo darbuotojai“ (I projekto 17 str., (pataisyto projekto 19 str.) 3 punktas). Kitas deleguos, kurie apie universitetą geriau išmano. Kitas šedevras: nuo 2010 m. sausio 1 d. išnyksta 17 universiteto mokslo institutų kartu su „gyvąja jėga“ ir išsipildo „reformatorių“ dešimtmetis projektas. Kai žymiausi net universiteto, valstybės mokslo instituto, nekaltant jau apie universiteto institutą, mokslininkai, kuriems vykdomos ir planuojamos reformos turėtų būti palankiausios, privačiuose pokalbiuose sako, kad „visą naktį nemiegojau perskaitęs MSĮ projektą“ gal kažkas nevisai gerai „reformatorių“ tarnavime Lietuvai? Jeigu penkiasdešimtmečiai, šešiasdešimtmečiai mokslininkai panikuoja, skaičiuoja, ar galės dirbti mokslinį darbą, kuriam pašventė visą gyvenimą, bent iki pensijos, kaip turi jausti jaunimas, atėjęs į eilinį kartą atakuojamą ir bandomą sunaikinti mokslo instituciją? Kaip jis gali planuoti savo mokslininko ateitį, pasišvęsti mokslui, o ne tik ateidinti keletą pusdienių per mėnesį į laboratoriją, katedrą, skyrių, doktoranto stipendiją traktuodamas tik kaip priedą prie atlyginimo už nieko bendro su mokslu neturintį darbą).

Ypač LMT darbas pablogėjo LMT pirmininkui prof. E. Butkui su jaunaisiais mokslininkais T. Žalandausku, B. Serafinavičiūte ir kt. pradėjus įsisavinti ES paramos lėšas. Be LMT pritarimo, projektų formuluočių ir užduočių svarstymo LMT prieš skelbiant konkursą (Tik neaišku, koks LMT nuostatų punktas leidžia LMT pirmininkui vienasmeniškai Tarybos vardu imtis tokios veiklos). Pvz., galimybių studijos *Programinis – konkursinis MTEP finansavimo modelis* (už milijoną?) užduočių suformulavimas, jos įvykdymo kokybė, išvadų ir siūlymų netrivialumas, teisingumas, praktinė vertė, pristatymai ir aptarimai be tobulinimo paliko (švelniai sakant) nekokį išpūdį. *Ar Galimybių studijoje atsakyta į bent vieną Lietuvai aktualų klausimą?* Pvz., ar detalai parodyta, kaip vykdyti konkursinį ir programinį finansavimą labai korumpuotoje (kaip Lietuva) šalyje? Ar iš viso tai įmanoma, kai interesų gruputės jau prieš konkursų skelbimą („po kilimu“) pasidalina programų ir konkursines lėšas, o konkursai vyksta tik gruputės viduje? Kaip organizuojami projektų svarstymo (kartu su užsienio ekspertais) kiekvienam ekspertui išnagrinėjus *visus* to konkurso projektus *visų*

ekspertų bendri posėdžiai (panelės), kuriuose ir priimami sprendimai? Kaip tai siūloma daryti Lietuvoje? Kiek tai kainuotų? Kada tai apsimokėtų? Ir pan., ir t.t. Kodėl apie tai nebuvo ne užsiminta studijos „pristatymuose“?

Pirmininko E. Butkaus vadovaujama LMT nevykdė daugelio jos nuostatuose numatytų uždavinių ir funkcijų, praktiškai nesirūpino mokslo ir studijų finansavimu, nors LMT nuostatų 6 str. 5 punktas įpareigojo „teikti siūlymus Vyriausybei dėl mokslo ir studijų finansavimo bei **valstybės biudžeto** projekto sudarymo“ (viso *valstybės* biudžeto!) ir t.t. Kaip žygdarbį LMT pirmininkas pateikinėjo rašto, nusiųsto Seimui prieš paskutinį balsavimą dėl 2007 m. biudžeto, pasirašymą. Kai tuo klausimu reiktų dirbti visus metus, bent jau nuo Valstybės biudžeto projekto formavimo pradžios. Iki 2003 m. LMT tuo daugiau ar mažiau užsiėmė, ir iki 1998 m., kol įtakos valdžioje neuzurpavo „reformų grupė“, visai neblogai sekėsi. Net šaliai išgyvenant ekonominį nuosmukį, BVP procentas mokslui ir studijoms augo. Tuo tarpu per LMT pastarąją kadenciją mokslo ir studijų finansavimas tik mažėjo skaičiuojant BVP procentais iki 0,8-0,85% BVP vietoje anksčiau buvusių 1-1,24% BVP ir dokumentuose prižadėtų 2%, iki 3,5% Valstybės biudžeto procentų vietoje anksčiau buvusių 5-7,5% ir prižadėtų 7%.

Nepaisant to, Pasaulio ekonomikos forumo duomenimis aukščiausiai Lietuva įvertinta pagal mokslą ir studijas, net 29-ta. Estija 23-čia. Pagal šį parametą Lietuva yra kartu su Čekija, Slovėnija, Honkongu; aukščiau už Ispaniją, Portugaliją, Italiją, Liuksemburgą, Malta, Graikiją, Slovakiją, Vengriją, Lenkiją, Kiprą. Tai įgalino pasiekti tik institucijų *savivalda*. Lietuvoje mokslas, studentai, doktorantai rūpi *tik* mokslininkams ir dėstytojams. Kitiems rūpi tik „reformos“. (Sumažinkime iš *viršaus* valdomai institucijai (ką norima padaryti su universitetais ir institutais) finansavimą 1,5-2 kartus, ir pamatysime, ar ji nebankrutuos ir dar vykdytų plėtrą. Kokia sfera gerai funkcionuoja su 2 kartus mažesniu už būtiną ir suplanuotą finansavimą?). Tuo tarpu pagal valstybės institucijų valdininkų palankumą arti valdžios prieinantiems asmenims, grupėms, gerai organizuotoms mažumoms Lietuva yra sąrašo gale (90-96 iš 125), greta Nikaragvos, Italijos, Filipinų, Kambodžos, Mozambiko, Ugandos, Čado (*Veidas Nr. 25, 2007* ir *The Global Competitiveness Report 2005-2006*).

Prieš pradėdant naują mokslo ir studijų reformų „reformą“, reiktų išsiaiškinti, kodėl susidarė dabartinės problemos. Gal dėl valdininkų su pasirinktu LMT pirmininku E. Butkumi neatliktų darbų, neįvykdytų įsipareigojimų, visų pirma 2 kartus mažesnio už įsipareigotąjį ir 1,5 karto mažesnio už buvusį iki „reformatorių“ veiklos pradžios finansavimo? ***Kas paruošė tokį 2000 m. priimtąjį Aukštojo mokslo įstatymą, kad teko taisyti 100 jo straipsnių? Kodėl dabar iškilo būtinybė ruošti vėl naują Mokslo ir studijų įstatymą, vietoje tik ką, 2002 m., priimtojo?*** (1991 m. priimtas Mokslo ir studijų įstatymas buvo geras be pakeitimų 11 metų!) Kaip suderinti ŠMM pažadus pasinaudojant ES parama per įvairias programas, slėnius, platformas ir kitas investicijas gerinti mokslinio darbo sąlygas su parodytu mokslininkus gąsdinančiu ir šokiruojančiu MSĮ projektu ir beveik nepataisyto pagal gausius ir argumentuotus siūlymus MSĮ projekto atidavimu Vyriausybei, bandymu „prastumti“ ***tokį*** projektą? Gal kairė nežino ką daro dešinė?

Tie ŠMM MSD pusiau etatiniai „reformatoriai“ ir ideologai, kurie per dešimtmetį varydami neribotą propagandą (už kokias lėšas, Lietuvos biudžeto ar užsienio?) visą Lietuvą įtikino, kad ir be pinigų galima padaryti stebuklus, kad mokslui ir studijoms skiriami papildomi pinigai „nueis kaip į smėlį“ (prof. A. Janulaičio kartojamas posakis), tikriausiai jau išsprendė visas savo finansines problemas. Bet neatsako ir biudžeto lėšų. Pagrindinis mūsų „reformatorių“ siekis – laimėti mokslo institucijų griovimo, mokslinio potencialo ir studentų skaičiaus mažinimo lenktynes su finansavimo mažinimu: biudžeto lėšų daugiau nereikia ir nebus (pagrindinė A. Žalio tezė radijo diskusijų laidose, kad pas mus ES vidurkis ir taip), iš studentų mokesčio už mokslą imti negalima (V. Daujočio ir A. Janulaičio *Peticija*), bet kokybę pagerinti būtina ir įmanoma be pinigų. Tik duokite mums valdžią... Vis tik pradžioje jie turėtų užpatentuoti savo „genialų atradimą“. Taip jie sutaupytų pasaulio mastu šimtus milijardų, taptų milijardieriais ir gautų ekonomikos Nobelio premiją, pirmąją Lietuvai... Kitas jų principas: net skirtingų sričių mokslai konkuruoti dėl duonos kąsnio gali ir privalo dar aršiau negu dabar. Pvz., matematika su botanika, astronomija su zoologija, energetika su veterinarija konkuruoti viena su kita, ir „suvalgyti“ vieni institutai kitus gali. (Pvz., gali nelikti Lietuvoje matematikos, arba lietuvių kalbos, arba Lietuvos istorijos mokslų. „Reformatorių“ viešai išsakoma svajonė – kad tik išnyktų iš Lietuvos padangės kuo daugiau mokslo krypčių, magistrantūros programų ir doktorantūros krypčių. Net dabartinė Finansavimo metodika, paliekanti 80% pernykščio finansavimo, bet perskirstanti 20% + papildomos lėšos dėl infliacijos, ekonomikos augimo ir pan., užprogramuoja geometrinį atskirų krypčių, ištisu institucijų finansavimo augimą kitų mažėjimo sąskaita. Taikant ją ilgą laiką Lietuvoje liktų tik 2 mokslo kryptys, 2 institucijos. Nors girdėti nemažai kalbų, kad per lėtai tas vyksta). Bet panašios pvz., vadybos studijų programos skirtinguose universitetuose konkuruoti negali: „Juk tai to paties savininko – valstybės – įmonės“ (A. Žalio tezės). Lietuvoje pripažįstama, kad įvyko reforma kuriame nors viešojo

sektorius segmente tik tada, jeigu buvo sugriauta ir iš(si)vogta. Jeigu tai neatsitiko – būtina „reforma“, kuri išspręstų visas problemas net ir su dešimteropai mažesniu finansavimu negu kitose šalyse.).

Naujoji LMT su vėl siūlomu jai vadovauti prof. E. Butkumi nori užsiimti ir šimtų milijonų dalybomis bei administravimu. Tačiau dabartinė pirmininko E. Butkaus vadovaujama LMT netgi nesvarstė finansavimo paskirstymo proporcijų Pramoninės biotechnologijos programai, Biotechnologijos krypties, mechatronikos krypties, lazerių technologijų krypties, informacinių technologijų krypties, nanotechnologijų ir elektronikos krypties aukštosioms technologijoms, Genomika ir biotechnologijos sveikatai ir žemės ūkiui, Geros kokybės, saugaus ir ekologiško maisto technologijos, Ekosistemų ir klimato pokyčiai, Piliečiai ir valdymas žinių visuomenėje, Tautinio identiteto išsaugojimas globalizacijos sąlygomis, Moksliniai tyrimai nanotechnologijoms kurti prioritetams. (Gal tai buvo padaryta po kilimu? O kiek liko visiems kitiems, gal 80% matematikų, fizikų, chemikų, istorikų, kalbininkų, ekonomistų, statybos ir architektūros, medicinos ir daugybės kitų krypties, šakų, tematikų mokslininkų, kitiems tyrėjams, doktorantų tyrimų reikmėms, kompetencijos ir studijų kokybės palaikymui? Analogiškų „prioritetų“ ir „aukštųjų programų“ (net už milijoną?) nepavyko rasti nei vienoje ES šalyje. („Mes raškome sovietinės sistemos, apgautos lengvu vakarietiškos frazeologijos ir naujų ES raktazodžių vualių, vaisius.“ (L. Donskis, Akiračiai, 2005, Nr.2)) E. Butkaus ir kt. „naujų reformatorių principas: „Kadangi visiems pinigų neužtenka tai juos reikia pa(si)dalinti dar prieš skelbiant formalius konkursus“).

Toks interesų grupėms skirtų neviešai ir neskaidriai tvirtinamų programų, prioritetų parinkinėjimas ir finansavimas, kaip ir prof. E. Butkaus jau 2 metai kuriamos Nacionalinės mokslo programos, *nesant net jų nuostatų*, kaip ir galimybių studija *Programinis – konkursinis MTEP finansavimo modelis* be adekvačių jai suformuluotų užduočių, esminių išvadų ***sukompromitavo patį programinio ir konkursinio mokslo finansavimo Lietuvoje būdą***. (Nors programinis ir konkursinis mokslo finansavimas Lietuvoje – jokia naujiena, turi jau 14 metų praktiką. Akivaizdu, kad naujoji LMT su prof. E. Butkumi ir dr. B. Serafinavičiūte artimiausiais metais to geriau, objektyviau ir skaidriau negu buvo iki šiol nepadarys. Būtų gerai, jei klystčiau. Kad dalins dešimtis kartų didesnes lėšas – tikėtis galima).

Paskutiniame (jau daugiau kaip prieš pusmetį(!) vykusiame) LMT posėdyje LMT narių pasisakymuose pirmininko E. Butkaus darbas buvo vertinamas labai kritiškai.

2007-2008 metais įvyko tik 5 LMT posėdžiai (vietoje turėjusių įvykti 11), nei vieno bendro su LMT ekspertais ir daugybe kitų asmenų posėdžio (privalomi bent 2. LMT reglamento 44 str. Sako: „Ne rečiau kartą per pusmetį Taryba rengia bendrus Tarybos narių ir komisijų posėdžius, kuriuose svarstomi bendriausieji studijų, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros klausimai. Į šiuos posėdžius kviečiami mokslo ir studijų institucijų atrinktieji ekspertai, mokslo ir studijų institucijų, jų tarybų ir senatų vadovai, ministerijų, verslo ir visuomeninių organizacijų atstovai, mokslininkai, kiti asmenys.“). Prof. E. Butkus „dirba“ už juos ir jų vardu.

Panašu, kad prof. Eugenijos Butkus neišlaikė išbandymo valdžia ir pinigais. Tačiau beveik idealiai įvykdė jį delegavusiųjų savųjų užduotį – diskreditavo (sužlugdė) Lietuvos mokslo tarybą kaip mokslininkų forumą, jų apibendrintosios nuomonės reiškėją, turėjusią nemažą prestižą ir įtaką ne tik mokslo bendruomenei, bet ir Seimui, Vyriausybei, politikų, valdininkų tarpe. Ankstesnių kadencijų LMT posėdžiuose ne tik prisistatydavo naujai išrinkti (paskirti), bet juose paprastai dalyvaudavo Seimo ŠMKK pirmininkai, ŠM ministrai, kiti pareigūnai, vykdavo gyvos diskusijos, balsavimai. To beveik nebeliko dabar.

Manęs, kaip LMT nario mokslininkai, dėstytojai dažnai klausia: o ką tu ar kitu klausimu mano LMT, kokia Lietuvos mokslo tarybos pozicija. Ir jie negali patikėti, kad LMT net nebesvarstomi esminiai klausimai. Pvz., per penketą metų net nebuvo diskusijų apie milijardų ES paramos mokslui ir studijoms panaudojimo principus, kompleksines mokslo programas, platformas, slėnius ir t.t. Gal imant valdžią ir pinigus tokios „smulkmenos“ ir pasimiršta...

LMT pirmininko parinkimas be viešo konkurso pagal pretendento „pasidarytus“ nuostatus primena sovietinę aparatinę „kadru politiką“.

LMT pirmininkas turėtų būti pilietis, kuriam rūpi bent jau, kad Lietuvoje nenunyktų mokslas ir studijos tik iki bakalaurinių ir kolegijų su parodomaisiais *Potiomkino* centriukais (kalbos ir rašymai apie „plėtrą“, gyrimasis apie būsimą didelį pagerėjimą kaip, pvz., *Moksle ir technikoje*, tuo pačiu metu paleidus ant mokslininkų buldozerį, – toliau nuo tikrovės negu sovietiniai penkmečių žingsniai į šviesų rytojų). Prof. E. Butkaus „pilietinė“ poziciją gerai iliustruoja kad ir tokia nepaneigta vieša idėja: „Tai artimiausių trijų metų klausimas.

Sumažėjus studentų skaičiui, neliks ir poreikio skirti daugiau lėšų stipendijoms, pašalpoms ir paskoloms“, - teigė E. Butkus." (2007 spalio mėn. 25 d. visos informavimo priemonės: Delfi.lt, Bernardinai.lt, www.lss.lt ir kitos) Po tokių „genialių“ minčių reakcijos internete: „Perfrazuojant Butkaus žodžiu: "Mes nieko nedarysim, nes jau taip blogai, kad greitai visi išvažiuos. Neliks ir problemos" Taigi, būsimieji studentai /esami moksleiviai - migruokit ir negrįžkit. Pasirodo geriau išmarinti ar išvyti dalį tautos, nei atlikti savo pareigas (už jų neatlikimą LT niekas nebaudžia)...“ „Socialines aukštojo mokslo problemas išspręš emigracija! kaip ir visas kitas. Liūdna...“ „...Lietuvą be lietuvių!...“ ir pan. Kokiū būdu prof. E.Butkus per 3 metus išnaikins pusę ar net 2/3 studentų lieka nevisai neaišku. Nepaisant rekordinio bėgimo iš Lietuvos, kaip netinkamos oriems piliečiams teritorijos.

Iš to kas pasakyta ir dėl neišvardintų priežasčių akivaizdu, kad **profesorius Eugenijus Butkus nėra tinkamas vadovauti naujajai Lietuvos mokslo tarybai**. Vadovavimo dabartinei LMT su paprastesnėmis funkcijomis praktika, kelia rimtas abejones, ar prof. E.Butkus sugebėtų ir kaip vadybininkas organizuoti naujosios LMT su labai išplėstomis ir įvairiapusiškoms jos funkcijomis darbą. Ar matant tokią patirtį galima tikėtis viešo ir skaidraus šimtų milijonų ES paramos skirstymo? Juolab kai tapo akivaizdu, kad prof. E.Butkus atstovauja vienai žinomai grupei, pastaraisiais metais darančiai akivaizdžią chaotišką, lemiamą įtaką Lietuvos mokslui ir studijoms. Kai jis atvirai pasisako už atėmimą iš universitetų ir institutų tų tik 0,2% BVP skiriamų iš biudžeto jų tyrimų ir kompetencijos pagrindų palaikymui. (Tam universitetams ir institutams *tiesiogiai* būtina skirti nors 0,4% BVP. 1998 m. vien mokslo institutams buvo skiriama 0,24% BVP. Dabar – tik 0,12% BVP. ES ekspertai rekomenduoja skirti iš biudžeto MTEP'ui 1% BVP, o perinamuojami laikotarpiu net iki 1,3% BVP. Kol dalį finansavimo perims verslas). Neišsiaiškindamas, iš kur atsiranda kiti Statistikos departamento priskaičiuojami 0,2% BVP valstybės lėšų, kodėl jos skirstomos ne konkurso būdu, kas už jas padaroma. Kaip siekiamybė pristatomas principas – visų kova už kaulą ir jo graužimas, atsinešus į savo kampa, sugriaunat dešimtmečiais kurtas mokslo mokyklas. Prof. E.Butkaus nuostatos priešingos Europos tyrėjų chartijai.

Taigi prof. E.Butkus nesusitvarkė su dešimteriopai mažesnės apimties darbais ir projektais. Iš kilo pavojus, kad šimtų milijonų, kuriuos jau nuo 2007 m. buvo galima pradėti naudoti mokslui, neskaidrūs, viešai nesvarstyti planai gali sužlugdyti net jų įsisavinimą, nekaltant jau apie efektyviausią panaudojimą. Nežinome ir E.Butkaus koncepcijos, kaip iš esmės galima būtų pagerinti mokslo ir studijų padėtį. Žinome tik jo principą – atimti ir pa(si)dalinti. Prof. E.Butkus, kaip didelė dalimi atsakingos už mokslo ir studijų nustekenimą grupuotės atstovas, negali vadovauti LMT su nepaprastai išplėtotomis funkcijomis ir atsakomybe. LMT pirmininkui turėtų rūpėti bent jau mokslo ir studijų nesunykimas. (Kalbos apie plėtrą mažai realistiškos.).

Atsisakysime principingumo, išguisime padorumo likučius iš mokslo sistemos, nutildysime nevyriausybinės organizacijas, neabejingų šalies ateitimi piliečių balsus, sugriausime dešimtmečiais kurtas ir dar išsilaukusias mokslo mokyklas, išguisime padoriuosius mokslininkus ir norinčius tokiais tapti jaunuolius į užsienius, o kas po to? Juk didelėmis, gerai organizuotomis valdininkų, biurokratų, apie juos besisukiojančiųjų, jų atsirinktųjų „ekspertų“, „patarėjų“, „konsultantų“ pastangomis jau pasiekėme, kad Lietuva taptų korumpuočiausia Vidurio ir Rytų Europos šalimi. Koks sekantis siekis?

Gal laikas jau atsispirti nuo dugno ir imti kilti į viršų!?

Toliau einat tokiu keliu Lietuva taps netinkama gyventi vieta ne tik mūsų vaikams, bet ir anūkams.

Laikas atsitokėti!

Pagarbiai

Bronius Kaulakys

LMT narys,

Lietuvos mokslo institucijų tarybų pirmininkų konferencijos prezidentas

P.S. Atsiprašau už ilgoką raštą, bet per dešimtmetį mokslo ir studijų sistemos problemos, jų priežastys yra labai užpainotos. Dažnai situacija, jos atsiradimo priežastys pateikiamos neadekvačiai. Todėl teko nemažai aiškinti ir argumentuoti.